

Türkiye'nin İnsani Gelişme Endeksi

(İGE) 2023/2024

Hazırlayan: Murat Mustafa Ciritçi

İÇİNDEKİLER

1 ÖN SÖZ

1.1. Fırsatlar ve Zorluklar.....

2.TÜRKİYE'NİN İNSANİ GELİŞME ENDEKSİ (İGE) PERFORMANSI.....

2.1. Uzun ve Sağlıklı Yaşam.....

2.2. Bilgiye Erişim.....

2.3. İnsana Yakışır Yaşam Standardı.....

3. EŞİTSİZLİK UYARISI.....

3.1. Eşitsizlikler Artıyor.....

3.2. Türkiye'nin Konumu.....

3.3. Kapsayıcı Politikalar.....

4.EŞİTSİZLİKLERİN GÖLGESİNDE KALAN BAŞARILAR.....

4.1. Bölgesel Eşitsizlikler.....

4.2. Cinsiyet Eşitsizlikleri.....

4.3. Gelir Eşitsizlikleri.....

5.EŞİTSİZLİKLERİN AŞILMASI İÇİN ÇÖZÜM ÖNERİLERİ.....

5.1. Bölgesel Kalkınma Planları.....

5.2. Sosyal Koruma Sistemlerinin Güçlendirilmesi.....

5.3. Eğitim ve Sağlık Hizmetlerinin Erişilebilirliği.....

5.4. Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Güçlendirilmesi.....

6. YOL HARİTASI: DAHA İYİ BİR İNSANİ GELİŞME İÇİN

6.1. Bölgesel Kalkınmanın Desteklenmesi.....

6.2. Sosyal Koruma Sistemlerinin Güçlendirilmesi.....

6.3. Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Sağlanması.....

6.4. Kurumsal Kapasitenin Güçlendirilmesi.....

7. TÜRKİYE'NİN POTANSİYELİ

7.1. Güçlü Ekonomik Temel.....

7.2. Demografik Avantaj.....

7.3. Kamu Reformları.....

7.4. Sürdürülebilir Kalkınma.....

8. TÜRKİYE'NİN GELİŞİMİ.....

8.1. 1990.....

8.2. 2022.....

8.3.İlerlemeler.....

9. KÜRESEL BAĞLAM: TÜRKİYE'NİN KONUMU.....

9.1. Gelişmekte Olan Ülkeler Arasında.....

9.2. OECD Ülkeleriyle Karşılaştırıldığında.....

9.3. Bölgesel Bağlamda.....

10. ÇAĞRI.....

9.1. Güçlü Temel.....

9.2. Eşitsizliklerin Azaltılması.....

9.3. Sürdürülebilir Kalkınma.....

11. SONUÇ.....

9.3. Sürdürülebilir Kalkınma.....

9.3. Sürdürülebilir Kalkınma.....

9.3. Sürdürülebilir Kalkınma.....

12. KAYNAKÇA.....

1.ÖN SÖZ

1.1. Fırsatlar ve Zorluklar

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın (UNDP) yeni raporuna göre Türkiye, 193 ülke arasında insani gelişmede 45. sırada yer alıyor. Bu rapor, Türkiye'nin son yıllardaki gelişimi ve üç temel ölçüm alanındaki performansını detaylı bir şekilde ele alıyor.

Türkiye, uzun ve salıklı bir yaşam, bilgiye erişim ve insana yakı bir yaşam standardı konularında ilerlemeler kaydetmiş olsa da eşitsizliklerin giderilmesi konusunda hala çalışılması gereken alanlar bulunuyor.

2. TÜRKİYE'NİN İNSANİ GELİŞME ENDEKSİ (İGE) PERFORMANSI

Türkiye, insani gelişme endeksinde önemli ilerlemeler kaydetmiştir. 1990 ve 2022 yılları arasında dönemde beklenen yaşam süresi 10,8 yıl, ortalama öğrenim süresi 4,4 yıl ve beklenen öğrenim süresi de 10,8 yıl artmıştır. Bu veriler, Türkiye'nin uzun ve sağlıklı bir yaşam, bilgiye erişim ve insana yakışır bir yaşam standardı alanlarındaki performansının güçlendiğini göstermektedir.

2.1. Uzun ve Sağlıklı Yaşam

Türkiye, doğumda beklenen yaşam süresini artırarak insani gelişme endeksinde önemli ilerlemeler kaydetmiştir. Bu, vatandaşların daha uzun ve daha sağlıklı bir yaşam sürdürebilmelerini sağlayan politika ve programların başarısını göstermektedir.

2.2. Bilgiye Erişim

Ortalama ve beklenen öğrenim sürelerindeki artış, Türkiye'nin eğitime erişim ve eğitim kalitesi konusundaki iyileştirmelerini yansıtmaktadır. Bu, ülkenin insan sermayesinin güçlendirilmesi ve vatandaşların bilgiye daha fazla erişebilmesi için önemli bir adımdır.

2.3. İnsana Yakışır Yaşam Standardı

Türkiye, ekonomik ve sosyal kalkınma alanlarındaki ilerlemelerle insana yakışır bir yaşam standardı sunan politikalar uygulamıştır. Bu, vatandaşların refah düzeyinin artırılmasına ve temel ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik çabaların bir sonucudur.

3. EŞİTSİZLİK UYARISI

UNDP raporunun "Tıkanıklı Amak: Kutuplamı Bir Dünyada Ő Birliđini Yeniden Őkillendirmek" baŐlıklı bölümü, eŐitsiz kalkınma ilerlemesinin en yoksulları geride bıraktığı, eŐitsizlii artırdığı ve küresel ölçekte kutuplaşmayı körüklediği uyarısında bulunuyor. Bu uyarı, insani gelişmenin sürdürülebilirliği için eşitsizliklerin azaltılmasının önemini vurgulamaktadır.

3.1. EŞitsizlikler Artıyor

Raporun vurguladığı üzere, eŐitsiz kalkınma, en yoksulları geride bırakıyor ve küresel ölçekte kutuplaşmayı körüklüyor.

3.2. Türkiye'nin Konumu

Türkiye'nin İnsani Gelişme Endeksi sıralaması, eşitsizlikler uyarlandığında daha geride kalıyor.

3.3. Kapsayıcı Politikalar

Raporun tavsiyesi, eşitsizliklerin azaltılması için kapsayıcı ve bütüncül politikaların geliştirilmesi.

4. EŞİTSİZLİKLERİN GÖLGESİNDE KALAN BAŞARILAR

Türkiye'nin insani gelime endeksindeki performansına rağmen, eitsizliklerin giderilmesi konusunda hala çalılması gereken alanlar bulunmaktadır. Bireylerin ve grupların erim, fırsat ve sonuçlar açısından eit muamele görememesi, insani gelişme ilerlemesini yavaşlatmakta ve toplumsal kutuplaşmayı artırmaktadır.

4.1. Bölgesel Eşitsizlikler

Türkiye'nin farklı bölgeleri arasında sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyleri açısından önemli farklılıklar bulunmaktadır. Bu durum, kalkınma politikalarının dengeli dağılımının sağlanması ve bölgesel kalkınmanın desteklenmesi gerektiğini göstermektedir.

4.2. Cinsiyet Eşitsizlikleri

Kadınların eğitime, sağlık hizmetlerine ve iş gücüne katılımı konusunda hala iyileştirilmesi gereken alanlar vardır. Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması, insani gelişme ilerlemesi için önemli bir bileşendir.

4.3. Gelir Eşitsizlikleri

Türkiye'de gelir dağılımındaki adaletsizlikler hala önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Yoksullukla mücadele, sosyal koruma sistemlerinin güçlendirilmesi ve adil bir vergi sistemi gibi politikalar, gelir eşitsizliklerinin azaltılmasına katkı sağlayabilir.

5. EŞİTSİZLİKLERİN AŞILMASI İÇİN ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

5.1. Bölgesel Kalkınma Planları

Türkiye'nin farklı bölgeleri arasındaki ekonomik ve sosyal gelişmişlik farklarını azaltmak için kapsamlı bölgesel kalkınma planları hazırlanmalı ve etkin bir şekilde uygulanmalıdır.

5.2. Sosyal Koruma Sistemlerinin Güçlendirilmesi

Yoksulluk ve gelir eşitsizliklerinin azaltılması için sosyal yardım, işsizlik sigortası, emeklilik sistemi gibi sosyal koruma sistemleri genişletilmeli ve etkinleştirilmelidir.

5.3. Eğitim ve Sağlık Hizmetlerinin Erişilebilirliği

Tüm vatandaşların eşit erişim sağlayabileceği kaliteli eğitim ve sağlık hizmetleri sunulmalıdır. Özellikle kadınların ve kırsal alanlarda yaşayanların erişimi artırılmalıdır.

5.4. Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Güçlendirilmesi

Kadınların iş hayatına, karar alma mekanizmalarına ve sosyal yaşama daha fazla katılımlarının sağlanması için belirli hedefler ve çalışmalar yürütülmelidir.

6. YOL HARİTASI: DAHA İYİ BİR İNSANİ GELİŞME İÇİN

Türkiye'nin insani gelişme endeksi performansını daha da iyileştirmek için kapsamlı ve bütüncül politikalar uygulanmalıdır. Bu politikalar, eitsizliklerin azaltılması, bölgesel kalkınmanın desteklenmesi, sosyal koruma sistemlerinin güçlendirilmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması gibi alanlara odaklanmalıdır.

6.1. Bölgesel Kalkınmanın Desteklenmesi

Türkiye'nin farklı bölgeleri arasındaki gelişmişlik farklarını azaltmak için kapsamlı bölgesel kalkınma planları uygulanmalıdır. Bu sayede ekonomik fırsatlar daha dengeli dağıtılabilir.

6.2. Sosyal Koruma Sistemlerinin Güçlendirilmesi

Yoksulluk ve gelir eşitsizliklerinin azaltılması için sosyal yardım, işsizlik sigortası, emeklilik sistemi gibi sosyal koruma mekanizmaları genişletilmeli ve etkinleştirilmelidir.

6.3. Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Sağlanması

Kadınların eğitime, sağlık hizmetlerine, ekonomik fırsatlara ve karar alma mekanizmalarına erişimlerinin artırılması için belirli hedefler ve politikalar uygulanmalıdır.

6.4. Kurumsal Kapasitenin Güçlendirilmesi

Kamu yönetiminin ve kurumların etkinliğinin ve hesap verebilirliğinin artırılması, insani gelişme hedeflerine ulaşılmasını kolaylaştırabilir.

7. TÜRKİYE'NİN İNSANİ GELİŞME POTANSİYELİ

Türkiye, insani gelişme alanında kaydettiği ilerlemelere rağmen, eşitsizliklerin azaltılması konusunda daha fazla çaba göstermesi gerekiyor. Ülkenin yüksek potansiyeli, bu zorlukların üstesinden gelmek için önemli fırsatlar sunuyor.

7.1. Güçlü Ekonomik Temel

Türkiye'nin ekonomik büyümesi ve sanayileşmesi, insani gelişme göstergelerinin iyileştirilmesi için güçlü bir zemin oluşturuyor.

7.2. Demografik Avantaj

Türkiye'nin genç nüfusu, insani gelişme alanlarındaki ilerlemelerin hızlandırılması için önemli bir potansiyel oluşturuyor.

7.3. Kamu Reformları

Kamu yönetimi, sosyal politikalar ve kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi, eşitsizliklerin azaltılmasına yönelik reformların hayata geçirilmesini sağlayabilir.

7.4. Sürdürülebilir Kalkınma

Bu doğrultuda, Türkiye, insani gelişmesini kalıcı hale getirerek, küresel örneklerden biri olabilir.

8. TÜRKİYE'NİN GELİŞİMİ

8.1. 1990

Türkiye'nin İnsani Gelişme Endeksi değeri 0,578.

8.2. 2022

Türkiye'nin İnsani Gelişme Endeksi değeri 0,838.

8.3. İlerlemeler

1990 ve 2022 yılları arasında, doğumda beklenen yaşam süresi 10,8 yıl, ortalama öğrenim süresi 4,4 yıl ve beklenen öğrenim süresi 10,8 yıl artış gösterdi.

9. KÜRESEL BAĞLAM: TÜRKİYE'NİN KONUMU

Türkiye'nin insani gelişme endeksindeki performansı, küresel ölçekte de önemli bir yer tutmaktadır. Ülkenin konumu, diğer ülkelerle kıyaslandığında hem avantajlar hem de zorluklar içermektedir.

9.1. Gelişmekte Olan Ülkeler Arasında

Türkiye, Orta ve Yüksek İnsani Gelişme grubu ülkeleri arasında yer alıyor. Bu, ülkenin eğitim, sağlık ve refah alanlarındaki ilerlemelerini gösteriyor.

9.2. OECD Ülkeleriyle Karşılaştırıldığında

Türkiye, OECD ortalamasının altında kalıyor. Bu durum, eşitsizliklerin giderilmesi ve kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi gibi alanlarda daha fazla çaba sarf edilmesi gerektiğini gösteriyor.

9.3. Bölgesel Bağlamda

Türkiye, Avrupa ve Orta Asya bölgesindeki ülkeler arasında insani gelişme sıralamasında orta düzeyde yer alıyor. Bölgesel işbirliği ve bilgi paylaşımı, Türkiye'nin performansını iyileştirmesine yardımcı olabilir.

10. ÇAĞRI

10.1. Gcl Temel

Türkiye'nin sağlık, eğitim ve refah alanlarındaki ilerleme, daha ileri bir insani gelişme için zemin oluşturuyor.

10.2. EĐitsizliklerin Azaltılması

Kapsayıcı politikalarla, Türkiye eğitsizlikleri azaltarak, endeks sıralamasını daha da yükseltebilir.

10.3. Sürdürülebilir Kalkınma

Türkiye, insani gelişmesini kalıcı hale getirerek, küresel örneklerden biri olma potansiyeline sahip.

11. SONUÇ

10.1. Önemli İlerleme

Türkiye, sağlık, eğitim ve ekonomik refah alanlarında önemli gelişmeler kaydetmiştir.

10.2. Eşitsizlik Sorunu

Bununla birlikte, eşitsizliklerin azaltılması, Türkiye'nin önündeki en büyük meydan okumadır.

10.3. Sürdürülebilir Kalkınma

Kapsayıcı politikalarla, Türkiye'nin insani gelişme endeksini daha da yükseltmesi mümkündür.

12. KAYNAKÇA

- **Erişim Adresi:** <https://www.undp.org/tr/turkiye/press-releases/undpnin-yeni-raporuna-gore-turkiye-insani-gelismede-193-ulke-arasinda-45inci-sirada> / **Erişim Tarihi 06.04.2024**
- **Erişim Adresi:** <https://www.bbc.com/turkce/articles/c72kq44ddqgo> / **Erişim Tarihi 06.04.2024**
- **Erişim Adresi:** <https://www.undp.org/tr/turkiye/publications/human-development-report-2023> / **Erişim Tarihi 06.04.2024**
- **Erişim Adresi:** <https://turkiye.un.org/tr/263395-undpnin-yeni-raporuna-g%C3%B6ret%C3%BCrkiye-insani-geli%C5%9Fmede-193-%C3%BClke-aras%C4%B1nda-45inci-s%C4%B1rada> / **Erişim Tarihi 06.04.2024**
- **Erişim Adresi:** <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-62829958> / **Erişim Tarihi 06.04.2024**
- **Erişim Adresi:** <https://www.undp.org/tr/turkiye/publications/2020-cok-boyutlu-yoksulluk-endeksi-cbye> / **Erişim Tarihi 06.04.2024**
- **Erişim Adresi:** <https://www.undp.org/tr/turkiye/publications/insan-haklari-durum-tespiti-egitim-kolaylastirma-rehberi-turkce-olarak-yayinda> / **Erişim Tarihi 06.04.2024**

Türkiye'nin İnsani Gelişme Endeksi

2023/2024

Hazırlayan : Murat Mustafa Ciritçi
Web : www.muratciritci.com